

Keski-Suomen SOTE 2020 hankkeen lasten ja perheiden palveluiden työryhmän kokous nro 5

Aika TIISTAI 16.2.2016 klo 13.00–16.00

Paikka RAVINTOLA PRIIMUS, Taulumäentie 45, 40200 Jyväskylä
LUENTOTILA OPPIO

Läsnä Petri Oinonen, Hanna Niinilampi, Katja Viisanen, Mika Lappalainen, Oskari Kivelä, Päivi Kalilainen, Jari Kunelius, Niina Huttunen, Minna Pajala, Sari Paananen, Raija Kauppinen, Elisa Jaatinen, Tanja Pihlaja, Suvi Eskelinen, Ritva Parkkali, Anne Savonen, Ulla Pietiläinen-Söderholm, Sami Hyytinen ja Paula Käyhkö

1. Kokouksen avaus

Petri Oinonen avasi kokouksen klo 13.05.

2. Läsnäolijoiden toteaminen ja esittäytyminen

Kokouksen aluksi käytiin läpi esittelykierrros, jossa jokainen esitteli itsensä.

3. Lasten ja perheiden työryhmän järjestäytyminen

Valittiin työryhmän puheenjohtajaksi Petri Oinonen. Valittiin työryhmän sihteeriksi Elisa Jaatinen.

4. Esityslistan hyväksyminen kokouksen työjärjestykseksi, kokouksen aikataulu

Hyväksyttiin esityslista kokouksen työjärjestykseksi.

5. Edellisen kokouksen muistion läpikäyminen sekä päätösten toteaminen

Käytiin läpi edellisen kokouksen muistio.

6. STM:n KÄRKIHANKE 3 Lapsi- ja perhepalveluiden muutosohjelman tämän hetkinen tilanne

Petri Oinonen aloitti kokouksen kertomalla STM:n KÄRKIHANKE 3 Lapsi- ja perhepalveluiden muutosohjelman kuulumisia 11.1.2016 järjestetystä Kick off -tilaisuudesta, sekä 19.1.2016 olleesta ohjausryhmäkokouksesta. Lapsi- ja perhepalveluiden muutosohjelman ohjausryhmä on kokoontunut kuusi kertaa, ja seuraava kokoontuminen on 17.2.2016.

Petri kertoi muutosohjelman etenemisen vaiheista. Muutosohjelman toimeenpääntö kytkeytyy hallituskauden alussa tiiviisti: Sote-uudistukseen, Tulevaisuuden kunta -hankkeisiin sekä digitaalisten ja asiakaslähtöisten palveluiden kehitystyöhön. Keskeistä on varmistaa kasvatuksen, opetuksen ja kulttuurin (kunnan tehtävät) sekä sosiaali- ja terveystieteiden (maakuntien tehtävät) rajapintojen toimivuus ja kokonaisuuden lapsi- ja perhelähtöisyys. Osallistujat saivat kuulla myös mm. ”muutosagenteista”, jotka ovat erikseen rekrytoitava ja valmennettava kouluttajien verkosto. ”Muutosagentit” toimivat toimintakulttuurin ja palvelumuutoksen tukena jalkautuessaan kuntiin, maakuntiin ja valtion viranomaisiin käytännön työn tasolle, palveluiden johtamiseen, monialaiseen yhteistyöhön ja päätöksentekijöiden koulutukseen.

7. Keski-Suomen SOTE2020-hankkeen lasten, nuorten ja perheiden prosessin pilottien tämän hetkinen tilanne

Osallistajat saivat kuulla Keski-Suomen lasten, nuorten ja perheiden palvelumallin kehittämistyön etenemisestä.

- *PILOTTI 1 – Perhekeskusmallin kehittäminen ja juurruttaminen Keski-Suomeen*

Vaihe 1 - Lasten ja nuorten hyvinvointiryhmät Keski-Suomessa:

Ensimmäisessä vaiheessa otettiin yhteyttä jokaiseen Keski-Suomen kunnan lasten ja nuorten hyvinvointiryhmän vastaavaan tai vastaaviin henkilöihin. Tarkoituksena oli aktivoida kuntia, kerätä ja jakaa tietoa. Samalla selvittää alustavaa kiinnostusta pilottiin. Kysymyksiin vastattiin hyvin vaihtelevasti. Vastaukset poikkesivat paljon toisistaan. Tämä selittyy osin sillä, että kunnilla on erilaisia toimintatapoja ja käsityksiä lasten ja nuorten hyvinvointityöryhmän toiminnasta, hyvinvointivasta/-keskuksesta sekä perhekeskusmallista. Vastaukset kuvaavat miten eri tavalla työryhmät on luotu ja perustettu. Vastauksien perusteella suurin osa kunnista osoitti myönteisen kannan osallistumiselleen pilottiin tai halukkuuden saada lisätietoja ennen päätöksentekoa. (ks. vastauksista lisää liitteestä)

Vaihe 2 – Muutosvalmennusprosessi:

Toisessa vaiheessa on tehty kuntatapaamisia, joissa on tavattu kunnan lasten ja nuorten hyvinvointiryhmää tai muita vastaavia toimijoita. Tapaamisten kulku yleensä on edennyt niin, että aluksi on pidetty noin 45 minuutin alustus lasten ja nuorten tulevasta, uudesta palvelukokonaisuudesta. Tämän jälkeen on mietitty kuntien näkökulmasta niitä haasteita joita tuleva malli tuo heille, sekä niitä vaihtoehtoja joita heillä tällä hetkellä on. Lisäksi on mietitty niitä omia toimenpiteitä, joita kannattaa jatkaa tai joita kannattaisi aloittaa ja jotka veisivät omaa kuntaa ”oikeaan suuntaan”. Lopuksi on kysytty, minkälaista ulkopuolista apua kunnassa toivotaan, sekä sovittu jatkotyöskentelystä. Optimaalista palveluverkkoa varten on jätetty kysymyspatteristo liittyen kouluihin, oppilasmääriin, oppilas- ja opiskelijahuollon henkilöstöön ja resursseihin. 16.2.2016 mennessä on tavattu 15 kunnan edustajaa.

- *PILOTTI 2 – Lasten, nuorten ja perheiden erityispalvelumallin luominen Keski-Suomeen*

Lasten, nuorten ja perheiden maakunnallisen erityispalvelumallin luominen on aloitettu syksyllä 2015. Erityispalvelumallin työryhmä on kokoontunut 4 kertaa, seuraava kokoontuminen on 17.3.2016. Tavoitteena on, että toukokuuhun mennessä valmistuu versio 1.0 erityispalvelumallista.

Osallistajat saivat kuulla ydin- ja tukiprosessien kulusta lapsen/nuoren elämänsäkaareissa. Prosessin kulkua kommentoitiin siten, että tuotiin esille perhesuunnitteluneuvolan rooli ennen raskautta.

Osallistujille esiteltiin Keski-Suomen Sote-palvelumallia sekä lasten, nuorten ja perheiden palvelujen organisointia. Osallistujien keskuudessa tuotiin esille, ettei lasten ja nuorten perussairaanhoidon ja terveydenhuollon ei ole kuvattu mallissa riittävästi. Pohdintaa käytiin myös siitä mitkä asiat jatkossa kuuluvat sivistystoimen alaisuuteen, esim. koulukuraattorit ja opiskelijaterveydenhuolto. Pohdittiin jäävätkö kuraattorit kuntiin ja säilyykö jatkossa yhteistyö opetustoimeen.

8. Pienryhmätyöskentelyä

Puheenjohtaja jakoi osallistujat kuuteen ryhmään. Pienryhmien tuli pohtia lasten, nuorten ja perheiden palvelujen organisointia tulevaisuudessa palvelumallin pohjalta. Tavoitteena suunnitella toimintaa ja prosessinkuvausta: pohtia keiden toimijoiden tulisi olla mukana, mitä tehtäviä hoidetaan, miten eri tasot linkittyvät toisiinsa, miten prosessi etenee, mallin hyvät ja huonot puolet jne. Tämän jälkeen purettiin yhteisesti pienryhmissä käytyä keskustelua. Pienryhmiltä kertyi kattavasti materiaalia aiheesta.

Ryhmä vihreät – kartan vihreät pallukat (SoTe-lähipalvelut, perustaso)

- Ryhmä 1 - Alle 5000 asukkaan kunta
- Ryhmä 2 - 10000–20000 asukkaan kunta
- Ryhmä 3 - Yli 130 000 asukkaan kunta

Ryhmä siniset – Kartan siniset pallukat (SoTe-erityispalvelut, erityistaso)

- Ryhmä 4 - ”Pieni” väestöpohja
- Ryhmä 5 - ”Suuri” väestöpohja

Ryhmä keltainen – Kartan keltainen pallukka (Osaamis- ja tukikeskus, vaativataso)

- Ryhmä 6 - Koko maakunta

Pienryhmille suunnatut kysymykset:

1. Ketkä ovat mukana, mitä pallukka pitää sisällään?
 - Asiakasryhmittely: 0–6 v / 7–15 v / yli 16 v (mahdollinen muu asiakassegmentointi esim. pärjääjä- ja tukiasiakkaat), ammattilaiset, 3.sektori, yksityiset palveluntuottajat jne.
2. Miten prosessi etenee, miten pallukka toimii?
 - Miten prosessi alkaa/kuinka palveluun pääsee, kytkös muihin tasoihin/pallukoihin jne.
3. Liikkuvat ja sähköiset palvelut
 - Mitä tarvitaan ja miten niitä hyödynnetään?
4. Muita huomioita palvelumallista?

Ryhmä vihreät – kartan vihreät pallukat (SoTe-lähipalvelut, perustaso)

- Ryhmä 1 - Alle 5000 asukkaan kunta:
Ryhmä toi esille paljon tukea tarvitsevat nuoret, jotka tarvitsevat tieto-, neuvonta- tai ohjauspalveluita tai vankempaa tukea asioiden selvittämiseen ja hoitamiseen sekä palvelut nuorille työttömille (16–29-v.). Ryhmä esitti Hankasalmella tehdyn kuntakokeilun. Kerrottiin Ohjaamosta, joka on nuorisotakuun toteutumista edistävä, monialainen ja avoin palvelukeskus kaikille alle 30-vuotiaille. Tavoitteena ”yksi luokku” nuorille, joka poistaisi byrokratiaa.
- Ryhmä 2 - 10000–20000 asukkaan kunta:
Ryhmä esitti kunnan peruspalvelut seuraavasti: (0-6-vuotiaat): varhaiskasvatus ja 3. sektori (7-15-vuotiaat): perusopetus, koulukuraattorit, koulupsykologi sekä 3. sektori (yli 16-vuotiaat): toisen asteen koulutus, 3. sektori, koulukuraattorit sekä koulupsykologit.
Kunnan SoTe-lähipalvelut puolestaan: (0-6-vuotiaat): neuvola, sosiaalihuoltolain mukaiset palvelut sekä terveydenhoito (7-15-vuotiaat): kouluterveydenhuolto, sosiaalihuoltolain mukaiset palvelut sekä terveydenhoito (yli 16-vuotiaat): opiskelijaterveydenhuolto, sosiaalihuoltolain mukaiset palvelut sekä terveydenhoito.

Ryhmässä mietittiin miten sivistystoimi ja varhaiskasvatus saataisi mukaan? (Kouluihin esim. nuorisotoimi, kouluissa MLL:n perhekahvilat.)

Kerrottiin, että Äänekoskella on yritetty saada kouluihin hyvinvointitupa, jossa olisi nuorisotilat. Pohdittiin myös opiskelijahuoltolain suhdetta näissä asioissa.

Esitettiin, että kaikkien työntekijöiden tulisi liikkua. Tuotiin esille verkostotyöstrategia, jolloin on riittävästi ammattitaitoa verkostotyöhön, yhteiset prosessit, yhteinen yli rajojen suunnittelu sekä sovitut toimintatavat. Tarkoituksena ei ole lähettää asiakkaita luukulta toiselle. Johtotasolta toivotaan tukea ja koulutusta muutoksiin.

- Ryhmä 3 - Yli 130 000 asukkaan kunta:

Tuotiin esille, että SoTe-lähipalvelut tarvitsisivat kuvioon verrattuna uuden tekstin. Ehdotettiin, että varhaiskasvatus ja opetus tulisi siirtää Asukkaiden arki ja lähipalveluista Sote-lähipalveluihin. Lastensuojelu tulisi siirtää Sote-lähipalveluista SoTe-erityispalveluihin. Pohdittiin tulisiko SoTe-erityispalveluissa olla kolmannen sektorin palvelut, kuten esim. ensi- ja turvakoti, sekä kuntouttavat palvelut.

SoTe-lähipalveluissa tulisi olla ryhmän mukaan mm.: neuvolat, varhaiskasvatus, opetus, koulu ja opiskeluterveydenhuolto, oppilas- ja opiskelijahuolto, ennaltaehkäisevä perhetyö, avohuollon palvelut ja suunterveys, ennaltaehkäisevä perhetyö, avoterveydenhuollon palvelut (avosairaanhoido, suunterveys), yksilöä ja yhteisöä tukevat varhaisen vaiheen palvelut. Asukkaiden arki ja lähipalveluihin tulisi kuulua lisäksi seurakunta ja MLL:n palvelut.

Ryhmän mukaan ennaltaehkäisevä työ (jolloin ei tuoteta erityispalveluja) sisältää terveydenhuollon, varhaiskasvatuksen ja opetuksen. Erikseen tulisi olla lasten ja perheiden erityispalvelut.

Ryhmä siniset – Kartan siniset pallukat (SoTe-erityispalvelut, erityistaso)

- Ryhmä 4 - ”Pieni” väestöpohja:

Ryhmä esitti SoTe-erityispalveluihin kuuluvaksi mm.: vammaispalvelut, perheneuvola, lastensuojelu, perhetyö (neuvola/lastensuojelu), PAK, turvakoti, neuvolan kotiin tehtävä tukityö, lasten- ja nuorten psyk. sekä kuntoutuspalvelut.

Ryhmä toi esille tilanteen, jolloin palveluiden suhteen tavalliset lähipalvelut eivät riitä. Tällöin tulisi SoTe-lähipalveluiden työntekijöiden olla yhteistyössä vanhempien kanssa sekä tulisi ottaa yhteyttä SoTe-erityispalveluihin. Mietittiin mitä mahdollisia toimijoita tarvitaan, jotta saataisi annettua riittävä apu. Pohdittiin tilannetta, jossa Sote-erityispalvelut pohtivat yhteistyössä vanhempien ja SoTe-lähipalveluiden sekä lähipalveluiden kanssa Osaamis- ja tukikeskuksessa annettavien palveluiden tarvetta ja konsultoi tarvittaessa Osaamis- ja tukikeskuksen henkilökuntaa.

Liikkuvia palveluja arviointiin siten, ettei liike voi olla jatkuessaan itsetarkoitus. Liikkumistarvetta palveluissa pitää harkita ja arvioida tuloksellisuutta tapauskohtaisesti. Palveluiden ja työntekijöiden tulisi liikkua vain tarpeen mukaan. Joko asiakkaat liikkuvat Osaamis- ja tukikeskukseen päin tai sitten palvelut liikkuvat asiakkaaseen päin. Ryhmä toi esille palveluiden liikkumiseen liittyen esimerkkinä Onerva koulun käytössä olevat kuntoutusjaksot. Korostettiin tuen ja avun antamisen merkitystä lapsen omassa kotiympäristössä.

- Ryhmä 5 - "Suuri" väestöpohja:
Ryhmä käytti työskentelyn pohjana Jyväskylän kaupungin palveluverkkoselvitystä. Esiteltiin Perhetalo, jossa olisi sosiaali- ja terveystalot yhdessä. Perhetaloa on mahdollista viedä myös pienempiin kuntiin. Perhetalo sijoituisi Osaamis- ja tukikeskuksen yhteyteen. Perhetalopalvelut voisivat olla muodostettu contact center -ajattelun mukaisesti. Palvelutarpeen arviointi ja ohjaus jakautuisi perhetalon palveluissa esim. juurikin contact center -palvelujen kautta. Pohdittiin onko alueella rohkeutta toimia Eksoten-mallin mukaisesti?
Ryhmä esitti, että perhetalossa käytettäisiin monitilakonseptia, jolloin mm. ei ole omia työhuoneita. Ajatuksena on iso talo, jossa oltaisiin yhteisissä tiloissa ja tehtäisiin yhteistyötä palveluiden välillä.

Ryhmä keltainen – Kartan keltainen pallukka (Osaamis- ja tukikeskus, vaativataso)

- Ryhmä 6 - Koko maakunta:
Ryhmässä esiteltiin yhteinen päivystyspuhelin Osaamis- ja tukikeskukselle sekä Sote-erityispalveluille.
Kun asiakas siirtyy Osaamis- ja tukikeskuksen palveluihin, ryhmässä toivottiin työntekijää asiakkaan rinnalla kulkemiseen ja dialogisuuteen. Tällöin asiakas ei siirry kokonaan Osaamis- ja tukikeskuksen palveluihin, vaan kulkisi SoTe-erityispalveluiden ja Osaamis- ja tukikeskuksen välillä. Taustalla esiteltiin olevan case-management -ajattelua.
Ryhmässä tuotiin esille, ajatus siitä, että erikoissairaanhoidon tukea saataisiin siirrettyä Sote-erityispalvelujen tasolle. Tarkoituksena saada Osaamis- ja tukikeskus pienemmäksi ja Sote- erityispalvelut suuremmaksi.

Keskusteluissa heräsi esille myös käytännön huoli, jolloin lapsen reitti palveluun on pitkä. Lapsen pitää kulkea hyvin pitkä asiakkuus, jotta saa tietyn palvelun. Palveluiden ei tarvitse olla hierarkkisia, vaan tulisi tehdä joustavaa yhteistyötä, yhtenäisenä prosessina. Perhetalosta kommentoitiin siten, että ammattilaisia tulee yhä enemmän, mutta auttaako ammattilaisten lisääntynyt määrä asiakasta?

9. Muut mahdolliset asiat

Ei käyty muita mahdollisia asioita.

10. Seuraava työryhmän kokous, jatkosta sopiminen

Alustavasti sovittu, että pidetään seuraava kokous:

- torstaina 19.4.2016 klo 13–16

Kokouspaikka tarkennetaan myöhemmin.

11. Kokouksen päättäminen

Puheenjohtaja päätti kokouksen kello 15.30.

JAKELU

Keski-Suomen SOTE2020-hankkeen Lasten ja perheiden työryhmän jäsenet:

1. Ahokas, Minna, Jyväskylän Ammattikoulu (Lähihoitajat)
2. Alarmo, Tea, varahenkilönä Hintikka, Eeva, Oppilashuolto (JKL)
3. Eskelinen, Suvi, Koulupsykologi, Äänekosken kaupunki
4. Halttunen-Vierimaa, Leena Terveyskeskuspsykologi, varahenkilönä Mari Simpanen (Saarikka)
5. Harjula, Annukka, Koulutettu kokemusasiantuntija (KSSHP)
6. Hienola, Elina, Maahanmuuttopalvelut (JKL)
7. Hongisto, Virve, Psykososiaaliset palvelut (JKL)
8. Huovinen, Anu, Järjestötoiminta (Pelastakaa Lapset ry)
9. Huttunen, Niina, Neuvola (JKL)
10. Impola, Tiina, YTHS
11. Jukkala, Harri, Ehkäisevä päihdetyö (EHYT)
12. Juntunen, Marko, Päihdepalvelut (Sovatek)
13. Kakkonen, Hanna, Nuorisopsykiatria (KSSHP)
14. Kalilainen, Päivi, Perheiden ennaltaehkäisevät sosiaali- ja terveystalvet (JKL)
15. Karimäki, Ari, Kulttuuri- ja liikuntapalvelut, varahenkilönä Mari Aholainen (JKL)
16. Kauppinen, Raija, Varhaiskasvatus, varahenkilönä Minna Pajala (JKL)
17. Keränen, Saara, Lastensuojelun avohuolto (JKL)
18. Kivelä, Oskari, JUKO
19. Kokkonen, Veera, Nuorten ääni Keski-Suomessa (Konnevesi)
20. Lukkarila, Marianne, Lasten kuntoutus, varahenkilönä Arja Nuolioja (JKL)
21. Parkkali, Ritva, Seurakunnan lapsi ja perhetyö (Jyväskylän ev.lut.srk)
22. Pihlaja, Tanja, Lasten ja nuorten laitokset ja ammatillinen perhehoito (Pienkoti Aura)
23. Korpela, Merja, Vammaispalvelut, varahenkilönä Aulikki Pärnänen (JKL)
24. Kosunen, Kari, Vapaa-aikapalvelut (Joutsa)
25. Kunelius, Jari, Perusopetus (Viitasaari)
26. Lankinen, Vesa, Lastensuojelun sijaishuolto ja avotyö (JKL)
27. Lappalainen, Mika, Perheneuvola (Äänekoski)
28. Leivonen, Kukka-Maaria, Suun terveydenhuolto (JKL)
29. Mankonen, Tiina, Sosiaalityö (Saarikka)
30. Mattila, Samuli, Nuorten ääni Keski-Suomessa (Uurainen)
31. Niinilampi, Hanna, Perhetyö (Keuruu)
32. Nättinen, Minna, Lastenspsykiatria (KSSHP)
33. Paananen, Sari, Perheneuvolan lapsiperheiden kotipalvelu (JKL)
34. Paavilainen, Päivi, Lastensuojelun avohuolto (Laukaa)
35. Peltokoski, Jaana, Keskussairaalan lastenosasto (KSSHP)
36. Peuha, Kaisa, Työllisyyspalvelut (JKL)
37. Pietiläinen-Söderholm, Ulla, JYTY
38. Pirttijärvi, Mirja, Mielenterveyspalvelut (KSSHP)
39. Pollari, Jaana, TEHY varahenkilönä Sari Puikkonen
40. Pollari-Urrio, Paula, Lastensuojelun sijaishuolto (Keski-Suomen sijaishuoltoyksikkö)
41. Rissanen, Tuuli, Etsivä nuorisotyö (Hankasalmi)
42. Sinikorpi, Annemari, Järjestötoiminta (MLL)
43. Soanjärvi, Katariina, Nuoriso- ja järjestötyö (HUMAK)
44. Sysmäläinen, Maija, Varhaiskasvatus (Laukaa)
45. Toivonen, Anne, Nuorisopsykiatria (KSSHP)
46. Tuominen, Jaana, nuurisonohjaaja (JKL)
47. Viisanen, Katja, Opiskeluterveydenhuolto (JKL)
48. Vuolle-Oranen, Tella, Koululaisten aamu- ja iltapäivätoiminta (JKL)

Keski-Suomen SOTE2020-hanketyöryhmä:

49. Marja Heikkilä
50. Riitta Pylvänen
51. Päivi Koikkalainen

- 52. Tuija Koivisto
- 53. Satu Kinnunen

Keski-Suomen SOTE2020-hankkeen ohjausryhmän puheenjohtaja:

- 54. Silja Ässämäki